

Årsrapport **2008**

”

De svenska AP-fonderna har genom att offentliggöra vilka bolag de för dialog med samt hur dialogerna utvecklas tagit ett världsunikt steg för ökad transparens inom ägarstyrning.

RESPONSIBLE INVESTOR

Etikrådet följer en rad fall där företag anklagats för kränkningar av internationella konventioner och principer. Etikrådet för en aktiv dialog med ett tiotal av dessa i syfte att få dem att vidta åtgärder.

Första till Fjärde AP-fonderna som är medlemmar i Etikrådet investerar i globalt diversifierade portföljer med tusentals internationella bolag. Det säger sig självt att Etikrådet inte har resurser att bedriva aktiv ägarstyrning i så många innehav. Rådet har valt ut bolagen det ska engagera sig i både beroende på vilken typ av kränkning det är, var den skett samt hur stor påverkan man bedömer att rådets engagemang kommer att ha.

Bolag som Etikrådet har en dialog med vid utgången av 2008

Duke Energy Corporation
Energi

Wal-Mart Stores, Inc
Konsument

AES Corporation
Energi

Chevron Corporation
Energi

Bridgestone Corporation
Konsument

Problemområden:

Mänskliga rättigheter

Arbetsrätt

Miljö

Korruption

Särskilda vapen

 Land där kränkning skett

Carl Rosén var Etikrådets ordförande 2008. Ordförande 2009 är Christina Kusoffsky Hillesjö.

Ordförande har ordet

Jag får ofta en fråga; spelar det någon roll? Mitt svar är ett entydigt; ja, det spelar roll, stor roll.

När jag träffar människor och berättar om AP-fondernas Etikråd, vårt sätt att arbeta med konventioner inom mänskliga rättigheter och miljö som grund, att vi genomlyser hela vår portfölj, att vi analyserar och besöker företagen vi för en dialog med, så får jag ofta en fråga; spelar det någon roll?

Mitt svar är entydigt: ja. Efter två års verksamhet tycker jag att vi har fått många bevis. Att det var rätt att samordna de fyra stora AP-fondernas arbete när det gäller dialog med utländska bolag är ställt utom all tvivel. AP-fondernas Etikråds resurser må visserligen vara små i förhållande till våra ambitioner, men det är viktigt att komma ihåg att de flesta investerare i världen ägnar väldigt lite tid och engagemang åt dessa frågor. Därför är det viktigt att de stora svenska pensionsfonderna med mycket kapital visar sig i dessa frågor.

Vad är då beviset på att Etikrådets arbete fungerar? Ja, viktigast är naturligtvis dialogen med bolagen. Under året har vi fysiskt träffat majoriteten av företagens ledningar på plats (Paris, London, Tokyo, Beijing, Charlotte, San Francisco, Bentonville och Miami) och talat om de olika fallen. Företagen tar våra frågor på stort allvar och därtill ser vi glädjande nog att de flesta bolag adresserar problemen snabbt. De vet att vi har stor kunskap, ett bra nätverk och att vi kommer tillbaka.

SODEXO AGERADE

Ett bra exempel på ett bolag som agerat är franska Sodexo. Efter att vi varit i kontakt med dem tog de snabbt fram och implementerade en policy om mänskliga rättigheter efter en incident på ett flyktingförvar i England.

När vi arbetar utanför Europa är vägen ofta längre. De normer som gäller för oss som investerare har inte varit en del av dessa samhällen tidigare och där blir vi ”normexportörer”. Det gäller till exempel frågan om fackliga rättigheter och miljöfrågor i USA, men också frågor om mänskliga rättigheter i Asien. Här tar det naturligtvis längre tid att nå resultat men riktningen är i de flesta fall åt rätt håll.

Dialog är grunden för vårt arbete, vi vill inte utesluta företag förrän vi gjort allt vi kan för att förändra. Men ibland måste vi rekommendera uteslutning. Det gjorde vi under året med nio företag som marknadsför klustervapen, något som strider mot den konvention mot klustervapen som Sverige har skrivit under. Även här kan vi som investerare se effekter; vapenindustrin tar självklart intryck av en sådan konvention men också investerare reagerar. Gradvis förväntar vi oss att företagen kommer att kliva av produktionen och marknadsföringen av klustervapen, precis som man gjorde när konventionen mot landminor infördes i slutet på 1990-talet.

Vad som hjälpt oss mycket under det gångna året är vårt expanderande nätverk. Det gäller naturligtvis företagen vi arbetar med, men också andra investerare både i Sverige och internationellt, intresseorganisationer, experter, akademiker, globala samarbetsorganisationer, massmedia och politiker. Det har ökat kunskapsnivån och kraften i det arbete som vi i Etikrådet gör.

ÖKAT SAMARBETE

Vad som också är glädjande att se är att antalet ”ett-två-tre”-artiklar i media har minskat. Det är också en effekt av att de som finns runt oss förstår att vi arbetar seriöst med dessa frågor. Vad är då en ”ett-två-tre” artikel? Jo det är när en intresseorganisation säljer in en rapport om missförhållanden i ett företag i media dag ett; dag två anklagas investerare som medansvariga och dag tre ställs investerarna till svars. Oftast, men inte alltid, är kunskapen hos oss om fallet stor och vi informerar gärna redaktionen före artikel ett.

Företagen tar våra frågor på stort allvar och därtill ser vi glädjande nog att de flesta bolag adresserar problemen snabbt.

Om vi inte har relevant kunskap tar vi gärna del av informationen från intresseorganisationen, oftast har vi samma slutmål.

Under året har också vår verksamhet utretts av en statlig utredning: Etiken, miljön och pensionerna. Responsen på Etikrådets arbete var i huvudsak mycket positiv och det är lätt att skriva på en slutsats; att rådet behöver mer resurser för att göra ett ännu bättre arbete.

ETIKFRÅGOR FORTSATT VIKTIGA

Sist men inte minst, så måste jag konstatera att alla dessa krafter har skapat en väldigt positiv spiral i Etikrådet. Alla vi som jobbar med rådet har lyfts av vår ökade samlade kunskap och vårt bredare nätverk.

De närmaste åren kommer naturligtvis att präglas av efterspelet kring finanskrisen. Även om etik- och miljöfrågorna för tillfället är undanträngda som nyhetsmaterial är jag fullständigt övertygad om att dessa frågor hos våra huvudmän – framtida och nuvarande pensionärer i det svenska pensionssystemet – snarare har blivit viktigare under de nu bistra ekonomiska tiderna.

Stockholm i mars 2009,

Carl Rosén, Andra AP-fonden
Etikrådets ordförande 2008

Dialog är grunden för vårt arbete, vi vill inte utesluta företag förrän vi gjort allt vi kan för att förändra.

Etikrådets ordinarie ledamöter

Nadine Viel Lamare
Första AP-fonden (www.ap1.se)

Carl Rosén
Andra AP-fonden (www.ap2.se)

Christina Kusoffsky Hillesöy
Tredje AP-fonden (www.ap3.se)

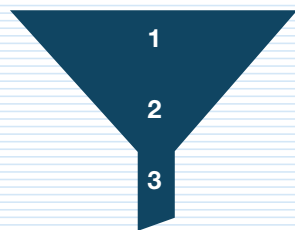
Annika Andersson
Fjärde AP-fonden (www.ap4.se)

Etikrådet består av en ordinarie representant från varje fond, med rätt till en suppleant. Ordförandeskapet som alternerar mellan fonderna innehades 2008 av Andra AP-fonden och har 2009 övergått till Tredje AP-fonden.

Ordförande och talesman 2009:
Christina Kusoffsky Hillesöy
info@etikradetapfonderna.se
Tel: 08-555 17 123.

Viktigaste fördelarna med Etikrådet;

- De fyra fondernas samlade kapital, på knappt 700 miljarder kronor ökar möjligheten att påverka ett bolag jämfört med enskilda insatser.
- Ett enigt Etikråd är en attraktiv samarbetspartner för andra internationella investerare med liknande agendor för miljö- och etikhänsyn vilket ytterligare ökar möjligheterna att påverka.
- Samarbetet i Etikrådet innebär att fondernas arbete effektiviseras, vilket bland annat tar sig uttryck i ett ökat antal bolagsdialoger och konferenser där Etikrådet är representerat.

Tratten – så blir 3 500 bolag 13

Steg 1: Systematisk omvärldsbevakning av 3 500 bolag. Media, intresseorganisationer och FN-organ utgör några av källorna.

Steg 2: 100 bolag väljs ut för djupare granskning baserat på rapportering om påstådda kränkningar av internationella konventioner.

Steg 3: Utifrån dessa bolag väljer Etikrådet ut drygt tio bolag där problemen är påtagliga och väl dokumenterade. Med dessa bolag bedriver Etikrådet en aktiv dialog.

Etikrådet och dess arbete

Första till Fjärde AP-fonderna är buffertfonder i det allmänna pensionssystemet. De fyra konkurrerande fonderna fick 2001 samma uppdrag: att placera pensionskapitalet till största möjliga nytta för pensionssystemet och långsiktigt skapa hög avkastning till låg risk. Fonderna ska ta hänsyn till etik och miljö, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning.

SVENSKA STATENS VÄRDEGRUND

Som buffertfonder i det svenska pensionssystemet förvaltar Första till Fjärde AP-fonderna medel för alla som en gång har arbetat i Sverige. Fondernas respektive etik- och miljöpolicyer bygger därför på svenska statens värdegrund såsom den kommer till uttryck genom undertecknande av internationella konventioner och utrikespolitiska ställningstaganden.

Fram till slutet av 2006 arbetade Första till Fjärde AP-fonderna var och en för sig med etik- och miljöfrågor. Gemensam nämnare för de fyra fondernas arbete var inte bara den grund med internationella konventioner som arbetet vilade på utan också att använda dialogen som viktigt verktyg för att åstadkomma förändring och ökat medvetande för etik- och miljöfrågor.

TILLSAMMANS BLIR VI STARKARE

Under 2006 beslutade fonderna att samordna upphandlingen av konsultstöd för miljö och sociala frågor. Syftet var att effektivisera upphandlingsprocessen och spara kostnader. Under upphandlingens gång växte tankar om ett mer långtgående samarbete fram då det visade sig att samtliga fonder avsåg föra dialog med företag med utgångspunkt i de internationella konventionerna som Sverige har undertecknat. Ett samarbete med fokus på att driva positiv förändring i utländska företag som kopplats till kränkningar av internationella konventioner bedömdes möjligt inom ramen för uppdraget från riksdagen eftersom konkurrensen mellan fonderna avseende kapitalförvaltningen inte påverkades av ett sådant beslut.

DIALOGEN SOM VERKTYG

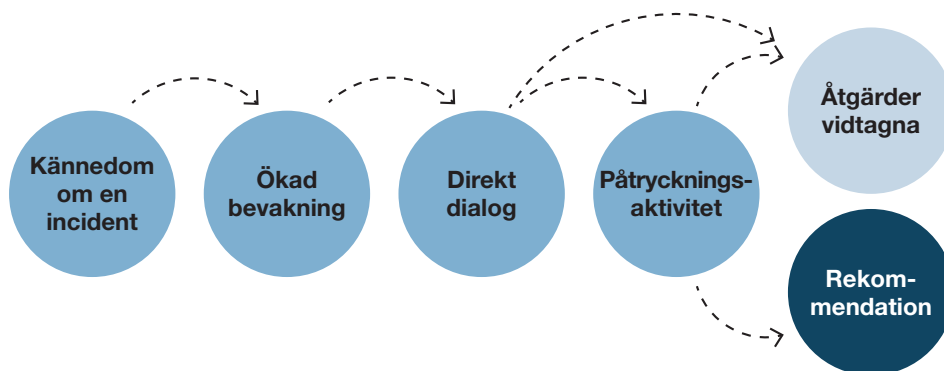
Dialogen är Etikrådets viktigaste verktyg för att få företag att agera ansvarsfullt. Dialogerna siktar inte bara på att företaget ska adressera den dokumenterade kränkningen. Som långsiktiga investerare vill vi också se att bolaget implementerar förebyggande system för att undvika framtida kränkningar. Att driva ett sådant förändringsarbete kräver både disciplin och en stor portion tålamod. Även om vi helst ser en kontinuerlig positiv utveckling måste vi vara beredda på att det kan ta tid att nå resultat.

De kränkningar av konventioner som identifierats av Etikrådet är ofta symptom på att företaget inte har uppmärksammat sitt ansvar för incidenter, eller inte haft tillräckligt fokus på proaktivt arbete avseende miljöhänsyn och sociala frågor. Vi är övertygade om att företag som tar sitt ansvar och integrerar dessa frågor i den dagliga verksamheten är en bättre investering för oss och därmed för Sveriges pensionärer på lång sikt. Vårt engagemang i ett bolag kan också få andra bolag i samma bransch att se över sina rutiner och strategier för att agera ansvarsfullt. Etikrådet är därför berett att satsa tid och resurser för att uppnå resultat.

ENGAGEMANG I ETT DUSSINTAL BOLAG

Efter en genomlysning av fondernas samlade innehav valde Etikrådet i början av 2007 ut tolv bolag att bearbeta aktivt. Den så kallade dialoglistan med bolag har successivt förändrats under 2007 och 2008. Vissa bolag har tagits bort som ett resultat av att målet med vår dialog har uppnåtts, och de har följaktligen ersatts med nya fall.

För närvarande förs en dialog med 13 bolag. Anledningen till att vi har valt att fokusera på mellan tio och femton bolag är främst en resursfråga. Eftersom vårt mål är att

Arbetsprocess i fem steg

1. Etikrådet får kännedom om att en incident har inträffat i ett av portföljbolagen.
2. En ökad bevakning inleds vid allvarliga incidenter.
3. Etikrådet tar initiativ till direkt dialog.
4. Ytterligare påtryckningsaktiviteter vidtas. Hit hör samarbete med andra investerare, att ge förslag till bolagsstämmor och att rösta på bolagsstämmor.
5. Om de första fyra stegen inte ger önskat resultat fattar varje enskild fond beslut kring en eventuell försäljning av innehavet baserat på en rekommendation från Etikrådet.

arbeta mycket aktivt med varje bolag för att uppnå syftet med vår dialog, anser vi att detta för närvarande utgör ett hanterbart antal bolag. Aktiva bolagsdialoger är både resurs- och tidskrävande. I flera fall samarbetar Etikrådet med andra investerare, både svenska och utländska, för att tillsammans öka trycket på företagen att agera.

Utöver dessa 13 bolag har Etikrådet under 2008 kontaktat de bolag som utesluts av samtliga fonder. Detta inbegriper Singapore Technologies Engineering, ett av få börsnoterade bolag i världen som har tillverkning av anti-personella landminor dokumenterad. Etikrådet uppmanade bolaget att i enlighet med Ottawakonventionen, även känt som The Mine Ban Treaty, upphöra med den produktionen. Under 2008 uteslöts nio nya bolag som har rapporterats delaktiga i utveckling, tillverkning eller marknadsföring av klustervapen och/eller deras specialkomponenter i strid med klustervapenkonventionen. Mer information kring dessa bolag samt Etikrådets arbete med bolag som tillverkar klustervapen följer på sidorna 12 och 18.

DIALOGER I FÖRTROENDE

Etikrådet vill sprida kunskap och skapa förståelse för det arbete vi bedriver. Vi har därför valt att gå ut med namnen på de företag som vi idag för en aktiv dialog med, och vilka mål vi vill uppnå i de enskilda fallen. Vi har däremot valt att inte redovisa detaljer från pågående dialoger då deras framgång bygger på att det finns ett förtroende mellan Etikrådet och de bolag vi diskuterar med. Så länge vi upplever att det finns möjlighet till en positiv utveckling kommer vi att fortsätta att driva våra krav. Etikrådet har under året, med ett undantag, träffat samtliga bolag som befann sig på dialoglistan vid ingången av 2008. Om dialogen, trots visat tålamod, inte driver förändringsarbetet framåt kommer Etikrådet överväga att rekommendera respektive AP-fond att avyttra sitt innehav i bolaget.

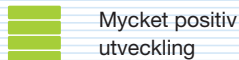
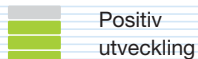
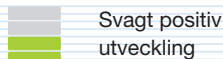
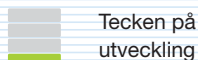
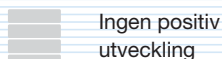
Av de bolag som befinner sig på dialoglistan har Etikrådet under 2008 röstat på ett flertal resolutioner både inom miljö och sociala frågor.

I slutet av 2008 avfördes tre bolag ifrån vår lista. BHP Billiton avfördes då det i enlighet med ny australiensisk lagstiftning återigen kommer att tillåta sina nyanställda att teckna kollektivavtal om de så önskar. Sodexo är inte heller kvar på dialoglistan, eftersom företaget bland annat har kunnat påvisa konkreta åtgärder vad gäller utvecklingen av en global företagspolicy för mänskliga rättigheter. Slutligen avfördes även L-3 Communications från dialoglistan, dessvärre inte på grund av att bolaget har agerat ansvarsfullt med hänsyn till rapporterade incidenter i Irak. Istället har L-3 Communications hamnat på Etikrådets uteslutningslista på grund av att bolaget genom två dotterbolag har rapporterats marknadsföra flera specialkomponenter till klustervapen på sin hemsida. Eftersom L-3 Communications numera har utesluts kan det inte samtidigt ligga kvar på dialoglistan.

Problemområden:

Utvecklingen rankas utifrån de mål som ställts i respektive fall.

Status för dialogerna avser utvecklingen av dialogen vid utgången av 2008.

Observera att symbolen ändrats från fjolårets rapport för att bli tydigare, skalan är dock oförändrad.

Bolag där målen för dialogen har uppfyllts

BHP Billiton Plc

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Australien och Storbritannien	Råvaror	Australien		2007 2008

Händelse: Bolaget har kopplats till kränkningar av rätten att teckna kollektivavtal i Australien vilket strider mot ILO-konventionen om organisationsrätt och kollektiv förhandlingsrätt.

Mål: Att BHP Billiton ändrar sina anställningsförfaranden så att tecknande av individuella avtal inte är ett avgörande villkor för anställning utan att de anställda har rätt att teckna kollektivavtal.

Kommentar: I samband med att Australien valde en ny regering i november 2007 har en ny lagstiftning införts enligt vilken kravet på individuella avtal (så kallade Workplace Agreements) är förbjudet. Som ett resultat av detta har BHP Billiton skriftligen bekräftat att alla sådana avtal kommer att ha fasats ut till den 1 januari 2010.

Chevron Corporation

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Energi	Nigeria		2007 2008

Händelse: Företaget har kopplats till kränkningar av mänskliga rättigheter i Nigeria i strid med FN:s grundläggande principer om användning av våld och vapen av tjänstemän inom brottsbekämpande myndigheter.

Mål: Chevron har antagit ett ramverk, de så kallade Voluntary Principles on Security and Human Rights, för att värna om mänskliga rättigheter i samband med säkerhetspersonalens arbete. Målet är därför att företaget redovisar hur de implementerat sin policy praktiskt för att säkerställa efterlevnad.

Kommentar: Etikrådet har under senare år haft en konstruktiv dialog med Chevron, och hade ett möte med bolaget i november 2008. Chevron har löpande försett Etikrådet med information som bekräftar att företaget integrerat branschinitiativet Voluntary Principles on Security and Human Rights i sin verksamhet i Nigeria.

Sodexo

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Frankrike	Hotell och restaurang	Storbritannien		
				2007 2008

Händelse: Sodexo har associerats med inhumana villkor för intagna vid en flyktingförläggning i Storbritannien i strid med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och FN:s flyktingkonvention.

Mål: Att företaget formulerar och implementerar en tydlig policy för mänskliga rättigheter som adresserar särskilt känsliga frågor som till exempel frihetsberövande.

Kommentar: En officiell rapport från år 2008 bekräftar att en väsentlig förbättring har ägt rum på flyktingförläggningen. Vidare har Sodexo efter intensiv dialog med Etikrådet utformat en policy för mänskliga rättigheter som ska implementeras globalt i företaget. Sodexo har också informerat om hur policyn ska kommuniceras såväl externt som internt.

Bolag där dialogen avslutats då bolaget har uteslutits av fonderna

L-3 Communications Holdings

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Information	Irak		
				2007 2008

Händelse: Företaget kopplas till medhjälp avseende kränkningar av mänskliga rättigheter i Abu Grahیب-fängelset i Irak i strid mot FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och Genève-konventionen angående krigsfångars behandling.

Kommentar: Fallet med L-3 Communications i Irak har avförts från dialoglistan trots att målet med dialogen inte har uppfyllts. Detta beror på att L-3 genom två dotterbolag har rapporterat marknadsföra ett flertal specialkomponenter till klustervapen på sin hemsida. Följaktligen är L-3 Communications numera infört på Etikrådets uteslutningslista.

Pågående dialoger

Mål: Upphöra med bygget av Chan 75 tills man kan påvisa respekt för ursprungsfolks rättigheter.

AES Corp (Ny)

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Energi	Panama		 2008

Händelse: AES har kopplas till kränkningar av ursprungsfolket Charco la Pava i samband med bygget av den så kallade Chan 75-dammen i Panama. Det inträffade har fördömts av FN:s särskilde rapportör om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för ursprungsfolken och strider mot ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk.

Mål: Att bygget av Chan 75 upphör till dess att en transparent och inkluderande utvärderingsprocess har genomförts i enlighet med principen om "free prior and informed consent", som fastställs i ILO-konvention 169 samt i FN:s deklaration om ursprungsfolks rättigheter eller till dess att företaget på annat sätt kan påvisa att Charco la Pavas rättigheter respekteras.

Mål: Förhindra barnarbete.

Bridgestone Corp

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Japan	Konsument sällanköp/däck	Liberia		 2007 2008

Händelse: Bolaget har kopplats till barnarbete på företagets gummiplantage i Liberia i strid med FN:s konvention om barnets rättigheter.

Mål: Att Bridgestone vidtar konkreta åtgärder för att förhindra förekomsten av barnarbete samt implementerar en granskningsmekanism för att säkerställa att detta efterlevs. I förebyggande syfte bör företaget anta en policy om barnarbete för hela sin verksamhet.

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Chevron Corp

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Energi	Ecuador		 2007 2008

Händelse: Företaget har kopplats till miljöförstöring i Amazonas, Ecuador, vilket är i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald.

Mål: Att Chevron agerar preventivt genom att stärka sina riktlinjer för miljö och förbinder sig att använda bästa tillgängliga teknik för utvinning i bolagets samtliga verksamheter samt adresserar de specifika föroreningsproblemen som föreligger som konsekvens av företagets verksamhet i Ecuador.

Duke Energy Corp

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Energi	USA		 2007 2008

Händelse: Duke Energy har genom underlåtelse att modernisera ett antal kolkraftverk i USA kopplats till allvarliga luftföroreningar i strid med konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

Mål: Att företaget redovisar hur de berörda kraftverken ska effektiviseras genom modernisering och implementering av teknik för att mäta och minska utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid i enlighet med kraven från den amerikanska miljöskyddsmyndigheten.

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Freeport-McMoran Copper & Gold Inc.

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Råvaror	Indonesien		 2007 2008

Händelse: Freeport kopplas genom sin gruvdrift i Indonesien till allvarlig negativ miljöpåverkan i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald.

Mål: Att företaget redovisar att avfallshanteringen på gruvan Grasberg på Papua möter internationell standard vad gäller utsläpp till vatten och mark, speciellt hantering av anrikningssand.

Kommentar: Etikrådet har tillsammans med två andra investerare, holländska ABP samt amerikanska New York City Pension Funds, lagt fram en resolution till årsstämman 2009.

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Grupo Ferrovial S.A.

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Spanien	Bygg	Polen		 2007 2008

Händelse: Företaget kopplas till ett vägprojekt som kränker ett naturskyddsområde i Polen vilket strider mot FN:s konvention om biologisk mångfald.

Mål: Att Grupo Ferrovial stärker sina egna riktlinjer och riskanalyser för bedömning av miljörisiker i samband med liknande projekt.

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Mål: Verifiera miljöåtgärder.

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Mål: Ökad transparens och riktlinjer avseende transaktioner.

Mål: Policy avseende föreningsfrihet.

PetroChina Company Limited

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Kina	Energi	Kina		 2007 2008

Händelse: Företaget kopplas till bristande säkerhetsrutiner och kemiska utsläpp i den kinesiska floden Songhua i strid mot Baselkonventionen om farligt avfall.

Mål: PetroChina har stärkt sina riktlinjer och rutiner för säkerhets- och miljöarbete och betalat det de ålagts för att åtgärda de konsekvenser som utsläppet av kemikalier har orsakat. Det återstår att verifiera huruvida reningsåtgärderna varit tillräckliga ur ett miljöperspektiv.

Rio Tinto Limited (Ny)

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Australien	Råvaror	Indonesien		 2008

Händelse: Rio Tinto kopplas genom sitt samarbete med Freeport-McMoran Copper & Gold Inc. och dennes gruvdrift i Indonesien till allvarig negativ miljöpåverkan i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald.

Mål: Att Rio Tinto på ett proaktivt sätt tillse att nödvändiga åtgärder implementeras så att verksamheten vid Grasberg lever upp till internationellt accepterade nivåer för gruvavfallshantering.

Thales SA

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Frankrike	Försvarsindustrin	Sydafrika		 2007 2008

Händelse: Thales har kopplats till mutor av tjänstemän i flera länder i strid med FN:s konvention mot korruption och bestickning.

Mål: Att bolaget ökar sin transparens med hänsyn till policy och riktlinjer för transaktioner och mot korruption.

Toyota Motor Corp

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Japan	Konsument sällanköp/ bilindustri	Filippinerna		 2007 2008

Händelse: Toyota Motor Corporation kopplas till antifackligt agerande hos ett dotterbolag på Filippinerna i strid med ILO:s konvention om föreningsfrihet och skydd för rätten att organisera sig.

Mål: Att företaget adresserar situationen på Filippinerna och försäkrar att en oberoende fackförening får agera fritt samt antar en koncernpolicy för de anställda om föreningsfrihet.

Vedanta Resources Plc (Ny)

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Storbritannien	Råvaror	Indien		 2008

Händelse: I samband med etableringen av en aluminiumgruva i Indien kopplas Vedanta till allvarlig negativ miljöpåverkan samt brott mot de mänskliga rättigheterna i strid med ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk.

Mål: Att konstruktionen av gruvan i Niyamgiri upphör till dess att en transparent och inkluderande utvärderingsprocess i enlighet med de mänskliga rättigheterna har genomförts, eller till dess att företaget på annat sätt kan påvisa att ursprungsfolkens rättigheter respekteras. Som ett första led i att åtgärda negativ miljöpåverkan måste befintliga miljö- och sociala konsekvensbeskrivningar göras tillgängliga så att intressenter har möjlighet att bedöma dem.

Mål: Påvisa respekt för ursprungsfolkets rättigheter. Förbättrat miljöarbete.

Wal-Mart Stores, Inc

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Konsument dagligvaror	USA		 2007 2008

Händelse: Wal-Mart kopplas till systematiska kränkningar av arbetstagarnas rättigheter i strid med ILO:s kärnkonventioner om arbetsvillkor både i den egna verksamheten och i leverantörsledet.

Mål: Att Wal-Mart stärker sina policier och riktlinjer så att dessa överensstämmer med de internationella riktlinjerna, och visar ett trovärdigt uppföljningssystem som säkrar efterlevnad av riktlinjerna.

Kommentar: Tillsammans med en grupp internationella investerare lade de fonder i Etikrådet som hade innehav i Wal-Mart fram en resolution till företagets bolagsstämma 2007. Samarbetet inom investerargruppen har fortsatt under 2008.

Mål: Arbetsrättslig policy och implementering av uppföljningssystem.

Yahoo! Inc

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	IT	Kina		 2007 2008

Händelse: Yahoo har associerats med kränkningar av yttrandefriheten i Kina genom att bolagets joint-venture i Kina lämnat användaruppgifter om flera journalister som lett till deras fängslande, vilket strider mot FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna där rätten till åsikts- och yttrandefrihet ingår.

Mål: Att Yahoo tar fram och implementerar en policy för mänskliga rättigheter och yttrandefrihet samt rutiner som specifikt adresserar hur företaget ska förhindra att tvingas medhjälpa vid sådana kränkningar.

Kommentar: Branschinitiativet som Yahoo har deltagit i och ställer sig bakom, Global Network Initiative, lanserade sin uppförandekod i slutet av 2008 efter en längre tids diskussion mellan företag i branschen och ett flertal frivilligorganisationer.

Mål: Policy avseende mänskliga rättigheter och yttrandefrihet.

Bolag som har uteslutits av samtliga fonder

Nedan följer en lista på de bolag som Etikrådet rekommenderat respektive fond att utesluta. Rekommendationen har följts av samtliga fonder.

Samtliga bolag är hemmahörande i länder som inte har skrivit under vapenkonventioner gällande klustervapen eller personminor. Följaktligen är bolagen inte bundna att följa konventionerna enligt nationell lagstiftning. Det innebär att det finns lite utrymme för Etikrådet att påverka eftersom bolagen förväntas följa nationella säkerhetspolitiska direktiv.

Alliant Techsystems Inc

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Flyg och försvar	USA		 2008

Händelse: Alliant Techsystems har tidigare tillverkat klustervapen och marknadsför fortfarande specialkomponenter till dessa vapen på sin hemsida. På grund av denna marknadsföring bedöms bolagets verksamhet inte vara förenlig med klustervapenkonventionen.

Mål: Att Alliant Techsystems upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

GenCorp Inc

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Flyg och försvar	USA		 2008

Händelse: GenCorp har tidigare tillverkat och marknadsför fortfarande genom ett dotterbolag specialkomponenter till klustervapen på sin hemsida.

Mål: Att GenCorp upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

General Dynamics Corp

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Flyg och försvar	USA		 2008

Händelse: General Dynamics har tidigare tillverkat och marknadsför fortfarande genom ett dotterbolag klustervapen samt specialkomponenter på sin hemsida.

Mål: Att General Dynamics upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

Hanwha Corp

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Sydkorea	Kemi	Sydkorea		 2008

Händelse: Hanwha har tillverkat flera klustervapen och marknadsför fortfarande ett av dessa vapen på sin hemsida.

Mål: Att Hanwha Corporation upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

L-3 Communications Hlds

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Flyg och försvar	USA		 2008

Händelse: L-3 Communications marknadsför genom dotterbolagen BT Fuze och KDI Precision Products flera specialkomponenter till klustervapen på sin hemsida.

Mål: Att L-3 Communications upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

Lockheed Martin Corp

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Flyg och försvar	USA		 2008

Händelse: Lockheed Martin har länge utvecklat vapensystem som används som bärare av klustervapen. I dagsläget sker ingen tillverkning då ingen beställning gjorts men däremot marknadsför man ett vapensystem som potentiell bärare av klustervapen. Bolaget marknadsför också en komponent som gör äldre versioner av klustervapen mer träffsäkra.

Mål: Att Lockheed Martin upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

Poongsan Corp (samt Poongsan Holdings Corp)

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Sydkorea	Råvaror	Sydkorea		 2008

Händelse: Poongsan tillverkar och marknadsför tre olika varianter av klustervapen.

Mål: Att Poongsan upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

Raytheon Company

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Flyg och försvar	USA		 2008

Händelse: Raytheon har tidigare tillverkat och marknadsfört fortfarande ett vapensystem som används som bärare av klustervapen.

Mål: Att Raytheon upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

Singapore Technologies Engineering

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Singapore	Flyg och försvar	Singapore		 2007 2008

Händelse: Företaget kopplas genom ett dotterbolag till tillverkning av anti-personella minor i Singapore i strid med Ottawakonventionen.

Mål: Att Singapore Technologies upphör att tillverka anti-personella landminor samt förbinder sig att inte återuppta tillverkningen i framtiden.

Textron Inc.

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Flyg och försvar	USA		 2008

Händelse: Textron utvecklar och marknadsfört klustervapen inklusive de innehållande substridsdelarna.

Mål: Att Textron upphör med all verksamhet som är förbjuden enligt klustervapenkonventionen och utvecklar en policy för att säkerställa efterlevnad.

Etikrådet har för avsikt att som en årlig rutin uppmåna samtliga ovanstående uteslutna bolag att agera i enlighet med de internationella vapenkonventionerna.

Sodexo uppfyllde målen

Sodexo avförs från och med 2009 från Etikrådets dialoglista. Här är historien bakom varför Sodexo hamnade på listan, hur de agerade för att möta våra krav samt hur vår dialog har påverkat dem.

I juli 2006 rapporterade Her Majesty Chief Inspector of Prisons att situationen på flyktingförläggningen i Harmondsworth var den värsta de någonsin hade sett. Mindre än tre år senare framhålls arbetet som bedrivs på Harmondsworth som ett positivt exempel som andra förläggningar bör följa.

I februari 2009 reste Etikrådet dit och träffade Jim Gomersall (chef för Harmondsworth) och Herb Nahapiet (ordförande i Kalyx, som är ett dotterbolag till Sodexo) som berättade om arbetet som skett under denna period.¹

Kalyx som driver verksamheten på Harmondsworth valde att erkänna bristerna som rapporten pekade på och agerade på den uppkomna situationen, istället för att skylla ifrån sig. Det första steget blev att rekrytera Jim Gomersall med lång erfarenhet inom den brittiska kriminalvården och som under de senaste åren arbetat som inspektör. Kort därefter påbörjades förbättringsarbetet där man sakta men säkert ändrade de anställdas sätt att arbeta. Det förändrade arbetssättet ledde till attitydförändringar som påverkade den ömsesidiga respekten mellan intagna och anställda. Ledningen har försökt stärka de anställda och uppmuntrar dem att fatta egna beslut för att förkorta beslutsleden och därmed väntetiden för de intagna. En annan förändring är att de anställdas tjänstekläder numera är mera lediga för att minska den auktoritära stämningen.

FRUSTRATION OCH FÖRTVIVLAN I VÄGGARNA

Flyktingförvaret är byggt som ett studentboende men med murar och taggtråd runt om, som gör att anläggningen utvändigt påminner om ett fängelse, utan att formellt vara ett. De flyktingar som kommer dit stannar i genomsnitt två veckor och får röra sig relativt fritt. De har möjlighet att utöva sin religion, studera, träna, se på tv eller måla. Som besökare känner man dock av den frustrerade och oroliga stämningen, då de flesta som vistas där har en oviss framtid och sannolikt inte får stanna kvar i Storbritannien. Själva arkitekturen gör att det blir extra klaustrofobiskt och oroligt, korridorerna är smala och det är relativt lågt i tak. Man känner att det inte är mycket som behövs för att ett upplopp skulle kunna uppstå. Att arbeta med frustrerade och förtvivlade människor är inte lätt, men i denna svåra situation gör Kalyx ett bra arbete och såvitt vi kunde se vid vårt besök behandlas de intagna med respekt.

När Etikrådet först fick kontakt med Sodexo och Mr. Nahapiet angående situationen på Harmondsworth, ansåg Mr. Nahapiet att den redan var överspelad eftersom förändringsprocessen var påbörjad. I dialogen med Etikrådet sattes dock problematiken i ett större sammanhang. Etikrådet nöjde sig inte med att situationen var löst lokalt, utan ville att förändringarna skulle förankras och genomsyra hela organisationen genom att en människorättspolicy antogs. Mr. Nahapiet berättar att Sodexo nu har publicerat sin människorättspolicy² externt på sin hemsida och att den under 2009 ska implementeras inom hela Sodexokoncernen med 355 000 anställda. Han berättar vidare att det fanns en hel del policyarbete på plats redan innan, men att det inte var samlat och utarbetat som det nu har blivit tack vare dialogen med Etikrådet.

1) Se fakta om dialogen på sid 7

2) http://www.sodexo.com/group_en/Images/Human%20rights_jan2009_tcm13-193981.pdf
http://www.sodexo.com/group_en/corporate-citizenship/corporate-citizenship/human-rights/human-rights.asp

Under 2009 ska människorättspolicyn spridas till 355 000 anställda.

Etikrådets ordförande under 2008, Carl Rosén, i samtal med Jim Gomersall och Herb Nahapiet.

Alla fyra institutionerna visade stort intresse för Etikrådet och de olika AP-fondernas arbete.

Det finns hopp i Washington

I november 2008 reste Etikrådet till Washington i syfte att fördjupa sina kunskaper om klimatfrågorna samt lära sig mer om hur internationella långgivare såsom Världsbanken arbetar med miljö- och sociala hänsyn i sin projektfinansiering.

Trots recession och stora ekonomiska problem för biltillverkare och andra företag i USA så finns det hopp om att de amerikanska stimulanspaketen kommer innefatta stora gröna infrastrukturinvesteringar. Det och mycket annat fick AP-fondernas Etikråd klart för sig efter ett besök i Washington.

Det är inte så många pensionsfonder i världen som verkligen jobbar med att vara ansvarsfulla investerare. Vi skulle bedöma att det är tjugotalet som gör det med hjälp av interna resurser, ofta lämnas frågorna till externa förvaltare.

Det finns dock en långgivare som sedan länge haft kraven på sig att ta ansvar för de projekt som man lånar ut till. Det handlar om Världsbanks-gruppen som ända sedan 1950-talet lånat till projekt i utvecklingsländer. Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF), den interamerikanska utvecklingsbanken och International Finance Corporation, IFC (som bara lånar till den privata sektorn) spelar olika roller i systemet.

Etikrådets intresse var framför allt inriktat på Världsbankens och IFC:s lån till utvecklingsprojekt i tredje världen. Ett antal skandaler i början på 1990-talet i samband med byggande eller planering av dammar i Peru och Indien gjorde att både institutionernas trovärdighet kring miljöfrågor och behandling av ursprungsfolk ifrågasattes. Just investeringar i energi- och gruvprojekt skapar ofta stora miljö- eller sociala problem och blir därmed ifrågasatta, vilket även Etikrådet har fått erfara.

Det satte igång en omfattande aktivitet, dels när det gällde det egna regelverket men också rutiner kring uppföljning och möjlighet för intressenter att anmärka på rutiner i projekten.

Detta har lett fram till Ekvatorprinciperna som är framtagna av Världsbanken och som används som ramverk av 60-tal projektfinansieringsbanker, däribland Nordea och SEB.

Etikrådet träffade bland andra Rob Bradley på WRI (World Resources Institute) som leder institutets arbete inom klimatförändringar.

Ekvatorprinciperna ställer krav på hur projekten ska ta hänsyn till miljömässiga och sociala aspekter när projekt planeras och finansieras. Detta är extra viktigt när projekten handlar om infrastruktur (till exempel vägar och energiprojekt) i länder som är fattiga och där projekten ofta ligger i områden som tidigare inte har varit exploaterade. Till detta har Världsbanken skapat en "klagomur" som de senaste decennierna har haft ett 40-tal utredningar som initierats av klagomål från intressentgrupper.

Under 2008 emitterade Världsbanken sin första så kallade gröna obligation, där lånesumman är dedikerad till miljöprojekt. Andra och Tredje AP-fonden var med och tecknade obligationen. Obligationen har väckt stor uppmärksamhet och intresse bland investerare och sannolikt kommer vi framöver att få se fler investeringsmöjligheter av detta slag.

Etikrådet träffade IFC och Interamerikanska utvecklingsbanken som berättade att de ofta har stora utmaningar när det gäller bedömningar av nya projekt. Vilka är miljökonsekvenserna av ett vägbygge i Amazonas som gör att regnskog försvinner? Hur ser konsekvenserna ut för de ursprungsfolk som antingen äger eller anser sig äga land när man vill utnyttja det för ett projekt? Det är komplicerade projekt och frågor som institutionerna har att överväga.

Alla fyra institutionerna, IMF, Världsbanken, IFC och Interamerikanska utvecklingsbanken visade stort intresse för Etikrådet och de olika AP-fondernas arbete.

KLIMATFÖRÄNDRING OCH EKOSYSTEM

Det andra temat för resan gällde frågor kring klimatförändringar och ekosystem. Här träffade vi World Resources Institute (WRI) som är en tankesmedja inriktad på miljöforskning. De gav en "behind the scenes"-bedömning om vad som kommer hända med miljöfrågorna under president Obamas administration. Obama har varit väldigt tydlig med att USA kommer att införa ett system för handel med utsläppsrätter, så att företagen får betala för att släppa ut koldioxid, precis som det fungerar i Europa. Exakt hur det ska gå till är svårt att säga, amerikanska väljare är emot skatter oavsett om de kallas miljöavgifter eller annat. Därtill ska man komma ihåg att en stor del av elenergin kommer från kolkraft. Hur dessa kraftverk kommer att behandlas blir en nyckelfråga, för att inte tala om priset på bensin till privatbilar. Lobbys för att få utvinna mer olja innanför de amerikanska gränserna är stark, men fokus är bara på bensinpriset och inte på miljön.

En annan nyckelfråga är hur USA kommer att ställa sig till Köpenhamnskonferensen 2009, där deltagarländerna förväntas förhandla fram ett nytt avtal om klimatförändringar som efterträder Kyotoprotokollet. Kina och möjligen Indien har viktiga roller att spela. Att Kina måste förbinda sig till någon form av skatter eller reglering av koldioxidutsläpp är en förutsättning för att USA ska skriva på. På traditionellt amerikanskt manér pratar man också om tullar på produkter som produceras i länder med dålig miljöreglering. Med andra ord så kommer den nya administrationen i USA att ha fullt fokus på miljöfrågorna. Många av de nya stimulanserna kan komma att ha en grön ton även om risken är stor att satsningar mest kommer gälla bilvägar i stället för kollektiva lösningar.

På World Resources Institute (WRI), Världsnaturfonden (WWF), Oxfam (en frivilligorganisation) och Global Environmental Facility (GEF), som sköter efterlevnaden av miljökonventionerna i FN-systemet, pratade vi mycket om ekosystem som är hotade av människans framfart. Det handlar om allt från vattenförsörjning som många medborgare tar för givet till pollinering som är en förutsättning för många typer av jordbruk. Dessa system bryts på många ställen och kan skada folk, länder och investeringar. Vi träffade även Cato Institute, en tankesmedja som ifrågasätter klimathotet.

SEMINARIUM PÅ HOUSE OF SWEDEN

Etikrådet höll även ett seminarium på svenska ambassaden för ett 50-tal åhörare i Washington där representanter för Etikrådet, WRI, GEF, PRI och IFC diskuterade klimatfrågor och ekosystem.

Etikrådet på plats i Washington. Fr v: Annika Andersson, Christina Kusoffsky Hillesöy, Carl Rosén och Nadine Viel Lamare.

En annan nyckelfråga är hur USA kommer att ställa sig till Köpenhamnskonferensen i december 2009.

Marlin-gruvan i Guatemala.

Etikrådet publicerar miljörapport om gruvindustrin

AP-fondernas Etikråd har tagit fram en rapport som beskriver miljökonsekvenserna av gruvindustrin. Gruvindustrin är en sektor som har stor miljöpåverkan och där verksamheten ofta finns i länder med svag lagstiftning. Rapporten är framtagen för att öka kunskapen om sektorn.

Gruvindustrin förser övriga samhället med mineraler som används för att fylla grundläggande behov, men är samtidigt en högriskbransch förknippad med stora hälso-, säkerhets- och miljörisker samt kränkningar av mänskliga rättigheter.

Det finns många exempel på negativ miljöpåverkan från gruvindustrin, både på grund av brister i rutinerna vid de olika processerna och som resultat av olyckor. Ett bolagsexempel som Etikrådet är insatta i är Freeport – McMoRan Copper & Gold Inc:s brytning av koppar och guld på den indonesiska ön Papua. Gruvdriften i detta område kopplas samman med omfattande negativ inverkan på miljön, i strid mot FN:s konvention om biologisk mångfald. De omfattande miljökonsekvenserna vid Freeports gruva i Indonesien och många andra gruvor har bidragit till att Etikrådet har upplevt ett behov av att öka kunskaperna om gruvbranschen och dess potentiella inverkan på miljön.

Syftet med rapporten är att öka kunskapen om potentiell miljöpåverkan från de olika stegen i gruvans livscykel, från prospektering, provbrytning, utveckling, exploatering, anrikning, avfallshantering och till sista steget efterbehandling. Rapporten är översiktlig och beskriver processer och potentiell miljöpåverkan i generella drag.

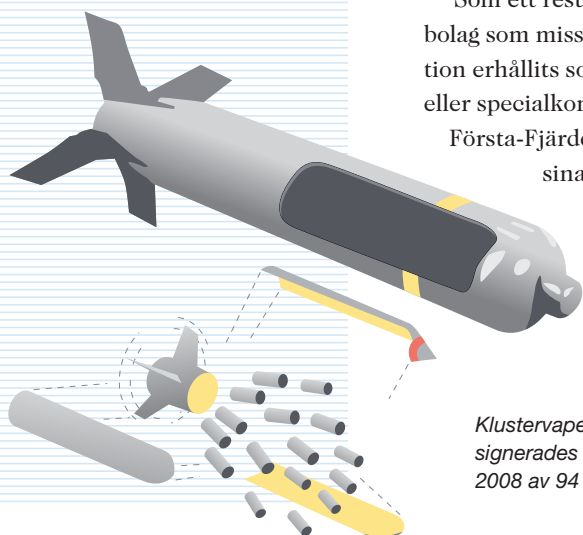
Gruvrapporten beskriver också de vanligaste framställningsmetoderna och potentiell miljöpåverkan för elva mineraler, som valts ut på grund av att de har stor betydelse i vårt samhälle, alternativt för att deras framställning kan innebära stor miljöpåverkan. Följande mineraler beskrivs i rapporten: aluminium, bly, guld, järn, kol, koppar, nickel, molybden, platina, uran och zink. Rapporten finns att ladda ned som pdf från www.etikradetapfonderna.se.

Klustervapenkonvention antogs 2008

Under 2008 antogs en klustervapenkonvention. Processen med att ta fram en klustervapenkonvention tog sin början vid en konferens i Oslo i februari 2007. Vid denna konferens anslöt sig 65 länder till den så kallade Oslodeklarationen, vilken fastslog att ett internationellt avtal som "förbjuder användning, produktion, överföring och lagring av klustervapen som orsakar oacceptabel skada på civila" skulle vara slutförhandlat 2008. Vid signeringsceremonin som hölls i Oslo i december 2008, signerades konventionen av 94 länder, däribland Sverige.

Som ett resultat av Osloprocessen lät Etikrådet under 2008 göra en analys över de bolag som misstänks för involvering i klustervapen. Nio bolag identifierades där information erhållits som tyder på att bolagen tillverkar och/eller marknadsför hela klustervapen eller specialkomponenter till dessa vapen. Etikrådet utfärdade en rekommendation till

Första-Fjärde AP-fondernas styrelser/ledningar om att utesluta dessa nio bolag från sina investeringsuniversum. Det resulterade i att samtliga fyra fonder uteslöt dessa bolag. Utöver de nio bolagen som har uteslutits håller Etikrådet ytterligare sju bolag under bevakning.

Klustervapenkonventionen
signerades i december
2008 av 94 länder.

Fältresa till Marlin Mine i Guatemala

I februari 2008 reste en representant för Etikrådet till Guatemala tillsammans med en grupp kanadensiska investerare och konsulter för att göra ett fältbesök vid Marlin-gruvan som ägs och drivs av kanadensiska Goldcorp. Företaget har under senare år mötts av kritik från både lokala och internationella organisationer som hävdar att verksamheten medför negativa effekter på mänskliga rättigheter, inklusive hälsa och tillgång till vatten och bostad. Dessutom bor mayaindianer i området där gruvan är belägen och oron har därför till stor del handlat om risker och hot mot den traditionella mayakulturen. Spänningar mellan företaget och motståndare till gruvan har manifesterats i en rad protester, ibland med våldsamheter till följd.

Det primära syftet med resan var att lära oss mer om vilka specifika effekter Goldcorps verksamhet i Guatemala har på lokalbefolkningen, att föreslå en strategi för att påverka företaget i positiv riktning samt att minimera risken för ökade spänningar och våld. Målet var dessutom att dra generella lärdomar om komplexiteten i de utmaningar som utvinningsindustrin möter i känsliga områden och hur ansvarsfullt agerande bör se ut.

För att förstå de olika perspektiven på gruvverksamheten besökte investerargruppen Marlin-gruvan och flera omkringliggande samhällen. Man träffade och intervjuade representanter från Goldcorp, mayabefolkningen, lokala organisationer och miljöministeriet.

Efter resan stod det klart för investerargruppen att situationen vid Marlin-gruvan var mycket komplex och att allvarliga risker för ökade spänningar och kränkningar av mänskliga rättigheter förelåg. Efter hemkomsten lade därför de två AP-fonder i Etikrådet som hade aktier i bolaget tillsammans med de två kanadensiska investerarna, fram en resolution inför Goldcorps årsstämma med krav på att låta genomföra en oberoende "human rights impact assessment". Goldcorp accepterade kravet och resolutionen drogs därmed tillbaka.

Sedan mars 2008 är Etikrådet tillsammans med övriga investerade representerade i den styrgrupp som leder den nu påbörjade utvärderingsprocessen. Mer information och uppdateringar om det pågående arbetet finns att hämta från www.hria-guatemala.com/en/.

Syftet med resan var att lära oss mer om vilka specifika effekter Goldcorps verksamhet i Guatemala har på lokalbefolkningen.

Etiken, miljön och pensionerna

AP-fonderna har gjort ett bra arbete när det gäller att hantera uppdraget att "ta hänsyn till miljö och etik" när man placerar pensionstillgångarna. Det anser den kommitté som haft till uppgift att utvärdera AP-fondernas arbete med miljö- och etikaspekter, och som i november 2008 överlämnades till statsrådet Mats Odell. Men kommittén anser också att det är önskvärt att precisera vad uppdraget innebär och att utveckla arbetssättet.

Statsmakterna har uttalat att AP-fonderna ska förvalta pensionsmedlen så att de blir till största möjliga nytta för pensionssystemet. Målet är en långsiktigt hög avkastning i förhållande till risken i placeringarna. Fonderna ska inte ta näringspolitiska eller ekonomisk-politiska hänsyn. Däremot ska AP-fonderna "ta hänsyn till miljö och etik" i sin placeringsverksamhet, utan att göra avkall på avkastningen. Kommitténs uppgift har varit att utvärdera hur fonderna arbetat med detta uppdrag och hur det har avspeglats i deras arbete med ägarstyrning.

Kommittén gör bedömningen att bildandet av Etikrådet har varit positivt. Kraftsamlingen av gemensamma resurser innebär att man kunnat etablera en mer systematisk process som ger större tyngd i agerandet mot företagen. AP-fonderna blir också mer intressanta som samarbetspartners för andra internationella investerare. Bildandet av Etikrådet förefaller också ha inneburit att arbetet med hållbarhetsfrågor fått en större tyngd och legitimitet internt i fonderna. Samtidigt anser kommittén att fonderna behöver satsa mer resurser på arbetet med ESG-frågor.

Läs mer i SOU 2008:107 Etiken, miljön och pensionerna.

ESG – står för Environmental, Social and Governance – miljö, sociala frågor och bolagsstyrning och betonar att alla dessa tre komponenter är en del i ett ansvarsfullt agerande. Tidigare begrepp har ofta haft tyngdpunkt på ett av de tre benen.

Rapporten Etiken, miljön och pensionerna finns att ladda ned från www.regeringen.se

PRI – Principles for Responsible Investments (Principer för ansvarsfulla investeringar) – vilket är FN:s initiativ för principer för ansvarsfulla investeringar. Genom PRI ökar kontaktytan och kunskapsutbytet mellan ansvarsfulla investerare världen över. (www.unpri.org)

Global Compact – är ett frivilligt FN-initiativ för att främja att företag bedriver sin verksamhet med hänsyn till tio universellt etablerade principer. De tio principerna bygger på FN-konventioner inom områdena mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och korruption.

ILO – International Labour Organization – är FN:s organ för arbetsrättsliga frågor och arbetsvillkor: ILO består av representanter från både arbetstagar- och arbetsgivar-sidan. ILO har tagit fram en rad konventioner om rättigheter i arbetet, av vilka de mest kända är ILOs åtta kärnkonventioner som berör frågor om föreningsfrihet och organisationsrätten, tvångs-arbete, diskriminering och barnarbete. (www.ilo.org)

CARBON DISCLOSURE PROJECT

Internationella samarbeten och initiativ

Utöver kärnan i Etikrådets arbete, att genom dialog påverka ett antal företags agerande, deltar Etikrådet i en rad initiativ på internationell nivå som syftar till att visa sitt ställningstagande som investerare och för att öka företagens ansvarstagande.

GEMENSAMMA PRINCIPER

Som medlemmar i FN:s initiativ Principer för ansvarsfulla investeringar (Principles for Responsible Investments (PRI)), stödjer de fyra fonderna i Etikrådet utvecklingen för att investerare ska ta hänsyn till frågor som rör miljö och sociala aspekter. PRI utgör också en viktig kontaktyta som skapar förutsättningar för samarbeten mellan internationella investerare.

Under 2008 har Etikrådet deltagit i ett flertal PRI-initiativ tillsammans med andra investerare och organisationer. Bland annat har Etikrådet deltagit i ett initiativ med fokus på tillväxtmarknader där inhemska företag har uppmanats att förbättra sin redovisning inom ESG-frågor.

Inom ramen för ytterligare ett initiativ har respektive fond i Etikrådet röstat på ett 30-tal resolutioner med klimatfokus, där amerikanska företag bland annat uppmanades att rapportera kring hur de ska arbeta för att minska sina koldioxidutsläpp.

Under 2008 deltog Etikrådet i en uppföljning av 2007 års upprop på PRI:s medlemsforum, Clearinghouse. Initiativet gick ut på att investerare kontaktade företag som är medlemmar av FN:s Global Compact. I brev till företagen uppmanades dels de företag som aktivt jobbat med att integrera Global Compacts principer i sitt arbete, och dels uppmanades andra företag som skrivit under Global Compact att leva upp till de principerna de förbundit sig till.

Etikrådet deltog i det så kallade Seoulinitiativet där storbolag listade på världsindex (MSCI World, FTSE-All-World och IFC Emerging market index) som inte ställt sig bakom Global Compact uppmanades att göra så. Totalt kontaktades cirka 9 000 företag.

Tillsammans med andra investerare visar Etikrådet både genom brev och genom publikt stöd till de ovan beskrivna initiativen, att arbete med miljö och etik värdesätts av ägare, och att vi som ägare följer företagets utveckling inom de frågorna.

KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Samtliga fonder i Etikrådet stödjer Carbon Disclosure Project (CDP), som är ett internationellt samarbetsprojekt för att öka företagets medvetande om klimatförändringar. Genom projektet driver institutionella investerare företagen att rapportera mer transparent kring strategier för klimatfrågor och bättre dokumentera nyckeltal som kan visa på förbättringar. CDP syftar till att effektivisera datainsamlingsprocessen genom att ett stort antal investerare kollektivt skriver under en gemensam förfrågan om data och rapportering om utsläpp av växthusgaser. Under 2008 skickades den sjätte omgången formulär ut till mer än 3 000 företag från 358 institutionella investerare som sammanlagt representerar över 57 biljoner dollar. Svaren görs fritt tillgängliga på en webbsida för investerare. Formulären har haft en svarsfrekvens kring 80–90 procent de senaste åren.

TRANSPARENS I OLJEINDUSTRIEN

Ett annat internationellt initiativ som Etikrådet stödjer är initiativet för transparens inom utvinningsindustrierna, framför allt i oljebolag, det så kallade Extractive Industries Transparency Initiative (EITI). Behovet av transparens och styrning är särskilt stort i länder med rika naturresurser men svaga regeringar. Tydligare rapportering av inkomster av värdländerna, liksom att företagen rapporterar vad de betalar, ökar transparensen i samhället och bidrar till bättre villkor för ekonomisk styrning. Tillsammans med ett 70-tal andra investerare har Etikrådet formellt gett sitt stöd till EITI, vilket signalerar till länderna och bolag med utvinningsverksamhet att ägare sätter värde på tydlig och transparent redovisning av intäkterna.

Intressentdialog

I april 2008 bjöd Etikrådet in ett tiotal intresseorganisationer till en presentation av årsrapporten 2007. Under diskussionen som följde handlade en stor del av frågorna om Etikrådets bolagsdialog som presenterades för första gången i årsrapporten. Etikrådet har även regelbundet enskilda möten med intresseorganisationer för att diskutera olika frågor.

Konferenser och forum 2008

Etikrådet har under året aktivt deltagit i ett antal konferenser och forum för att presentera vårt arbete och byta erfarenheter om miljö- och etikfrågor. Därtill träffar Etikrådets medlemmar regelbundet investerare och andra intressenter och berättar om Etikrådets arbete. Genom att utbyta erfarenheter och berätta om vårt arbete bidrar vi till debatten och medvetenheten kring företagens ansvar.

IMN, Köpenhamn, 6 maj

Presentation av Etikrådets arbete, ordf. Carl Rosén

IIEF, Paris, 15 maj

Global Shareholder Activism Conference

Paneldebatt om aktieägaraktivism, Nadine Viel Lamare

UN PRI, Seoul, 17–19 juni

Presentation av Etikrådets arbete, ordf. Carl Rosén

På konferensen deltog även Första och Tredje AP-fonden.

I samband med konferensen besökte Etikrådets representanter två koreanska bolag tillsammans med andra investerare.

Eurosif, Stockholm, 15 september

Paneldebatt om klimatfrågor, ordf. Carl Rosén

Folksam, Stockholm, 9 oktober

Presentation av Etikrådet för fackföreningar inom global tjänsteindustri, ordf. Carl Rosén

CDP presentation, Stockholm, 21 oktober

Introduktion och paneldebatt om klimatfrågor, ordf. Carl Rosén

Financial Times Institutional Investor summit, Köln, 4 november

Paneldebatt om hållbara investeringar, ordf. Carl Rosén

Frågor om Etikrådet besvaras

av Christina Kusoffsky Hillesöy,
Etikrådets ordförande 2009.

E-post: info@etikradetapfonderna.se

Telefon: 08-555 17 123